

Concept Stappenplan invoering van een volledig basisinkomen in Nederland

(voor iedereen vanaf 18 jaar)

Stap 1: Hervorm het huidige belastingstelsel, zodat het kan groeien naar een volwaardig basisinkomen.

Keer de jaarlijkse algemene heffingskorting van € 1.315 uit. (Dit geldt voor iedereen die nu inkomstenbelasting plichtig is) Doe dat door dit bedrag maandelijks uit te keren. Het gaat dan om 110 € per maand. Diegenen in Nederland die nu geen eigen inkomen hebben (voornamelijk huisvrouwen) krijgen die 110 € elke maand op hun rekening. Voor alle anderen in Nederland wordt dit bedrag ook uitgekeerd, maar alleen op papier en tegelijkertijd verrekend met de rest van hun inkomen. Dit betekent dat de afbouw van de algemene heffingskorting in 2014 en verder ongedaan wordt gemaakt.

Deze eerste stap kan in het eerste kalenderjaar na de start van een nieuw kabinet worden ingevoerd en is nagenoeg kostenneutraal¹.

Stap 2: Invoering van een gedeeltelijk basisinkomen van 380 € per maand per persoon. Voor iedereen tussen de 18 jaar en de AOW leeftijd. Deze stap vergt een verhoging van de (in-)directe belastingen met ca. 10 miljard € per jaar. (Dat is minder dan 4% van de Rijksuitgaven.)

Dit is analoog aan het voorstel van de WRR uit 1985. :

(http://www.wrr.nl/fileadmin/nl/publicaties/PDF-Rapporten/Waarborgen_voor_zekerheid.pdf)

- a. Gedeeltelijk Basisinkomen (GBI) 380 € uitbetaald door de ficus. Geen verplichting ter beschikking stelling arbeidsmarkt
- b. Werknemersverzekeringen (met name WW en WIA) worden aanvullend gemaakt op het basisinkomen door de betreffende uitkeringen worden te verlagen met het GBI bedrag, Uitkeringsgerechtigden krijgen dus per saldo niet minder dekking tegen de risico's van inkomensderving door ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid. De financiering van de aanvullende uitkeringen blijft een zaak van werkgevers en werknemers. Minimaal verzekerd 510 €. (= verschil individueel sociaal minimum en gbi) voor de duur zoals nu bepaald in de WW 38 maanden, waarschijnlijk in 2016 24 maanden)
- c. Algemene bijstand, gevoed uit de algemene middelen. Toets op totale inkomen van de leefeenheid, vermogenstoets afzwakken (eerst eigen huis opeten hoeft niet).
- d. Bij iedereen die een baan heeft met een werkcontract van meer dan 900 € per maand is (6,4 miljoen personen) wordt die 380 € per maand uitgekeerd door de werkgever en verrekend met de rest van het inkomen. Zij krijgen per saldo dit "patronale" basisinkomen dus niet uitbetaald. (Wel uitbetalen en terughalen via de directe belastingen is het zinloos rondpompen van geld)

De AOW en de financiering daarvan worden deze stap in nog niet veranderd. Het zelfde geldt voor de aanvullende pensioenen en de fiscale facilitering ter zake.

Kosten: Dit vergt – in eerste orde benadering – 3,2 miljoen x 12 x 270 € = 10 miljard €. Er zijn ongeveer 3,2 miljoen mensen in Nederland tussen 18 en 65 jaar die geen eigen inkomen hebben of nauwelijks eigen inkomen hebben. 830.000 huisvrouwen (een paar duizend huismannen) en 2.4 miljoen mensen met een inkomen dat lager is dan de lage inkomensgrens van het CBS (=9.250 € pj)). Gegevens van het CBS uit 2011 gepubliceerd door CBS Statline van 12.12.2012. (uitleg over de 2,37 miljoen laagverdieners in Noot aan het einde van de tekst.)

270 € is het verschil tussen het GBI en de 110 € van stap 1

¹ De heffingskorting geldt nu reeds alle (inkomens)belastingplichtigen (inclusief fiscale partners). Stap 1 is wat dit betreft dus kostenneutraal. Er komt nog een kleine nieuwe kostenpost bij voor de zeldzame mensen zonder inkomen en zonder fiscale partner, die nu nog geen heffingskorting krijgen maar straks wel een (gedeeltelijk) basisinkomen.

Deze extra kosten (10 miljard euro) kunnen betaald worden uit een verdere verhoging van het hoge BTW tarief met 4 % punten: van 21 naar 25 %.

Dit levert structureel 8 miljard € op, uit een forse verhoging van de ecotax (nu 10 miljard per jaar) of uit een 4 % bezuiniging op de algemene staatsuitgaven van 260 miljard € of (deels) uit een verhoging van de inkomstenbelasting, met name door invoering van een 62% tarief voor inkomens boven de 80.000 € , of uit een combinatie van genoemde alternatieven (bij voorbeeld een ecotaxverhoging plus een extra bezuiniging op de rijksbegroting). Dit is een eerste orde benadering. Verhoging van de BTW wordt naar schatting in 70 % van de gevallen doorgegeven aan de consumenten en leidt dus tot een lagere koopkracht. In een tweede orde benadering moeten dit soort effecten worden meegenomen.

Het gedeeltelijk basisinkomen begint nu te werken. Er is immers geen verplichting meer om zich ter beschikking te stellen van de arbeidsmarkt. Een deel van de beroepsbevolking zal zich geheel of gedeeltelijk terug trekken. Met name zij die zwaar en/ of vervelend werk hebben. Daar staat tegenover dat de armoedeval verdwijnt. Er zullen zich dus weer meer mensen begeven op de markt van betaald werk. Ook zelfstandig ondernemerschap wordt bevorderd (want basisinkomen dekt een deel van het ondernemersrisico). Welk effect overheerst is moeilijk exact te voorspellen van te voren. De praktijk zal dit moeten uitwijzen. Doordat het gedeeltelijk basisinkomen bescheiden is zullen de effecten in de praktijk gematigd zijn. Veel gematigder dan invoering van een volledig basisinkomen van 900 € in een keer.

Wel te voorspellen is dat onze financieringsvoorstellen de arbeidsmarkt veel minder verstoren dan het voorstel van het CPB uit 2006 om een BI van 550 € te financieren door iedereen 50 % inkomensbelasting te laten betalen. In dit 5 stappenplan wordt het huidige systeem van inkomensbelasting met 30/32, 42 en 52 % in stand gehouden en eventueel aangevuld met een nieuw toptarief van 62%.

Deze stap kan in het tweede jaar van een nieuw kabinet ingevoerd worden.

Stap 3: Invoering van een bijna- volledig basisinkomen van 700 € per maand. Deze stap vergt een extra verhoging van de (in-)directe belastingen met 9 tot 12 miljard € per jaar (een verhoging van de Rijksuitgaven met tussen de 4 en 6 %)

Waarom 700 €. Dit bedrag is de helft van het sociaal minimum (bijstandsuitkering) voor een stel. Dat betekent dat alleen mensen die alleen wonen **en** geen betaald werk hebben nog gecompenseerd moeten worden. Dit kan door de alleenstaandentoeslag die ook nu in de sociale zekerheid bestaat nog te handhaven. Alle andere regelingen van de sociale zekerheid zijn dan niet meer nodig, afgezien van aanvullingen op WW of WIA die sociale partners bij cao kunnen regelen en betalen. De bijstandsregeling kan dan worden afgeschaft. De AOW blijft in dit systeem nog op de oude manier gefinancierd.

Kosten: Dit vergt – in eerste orde benadering – $3,2 \text{ miljoen} \times 12 \times 320 = 12 \text{ miljard €}$ extra in vergelijking met stap 2. Overbrenging van alle producten uit het lage 6 % BTW tarief naar het hoge BTW tarief van 25 % zou dit kunnen opvangen. Dit levert ca. 18 miljard € op. In Denemarken en Zweden worden alle producten en diensten uniform met 25 % BTW belast. We willen geen verdere verhoging van de BTW zoals sommige buitenlandse basisinkomen voorstanders bepleiten, want 25 % is het maximum dat in de EU is vastgesteld. Verhoging van de BTW boven de 25 % kan, maar vereist aanpassing van EU regels. Dat vergt veel tijd, want elke regering van de 27 EU landen heeft een vetorecht. Of een verdere verhoging van de ecotax, meer bezuinigen op de uitgaven van de rijksoverheid of invoering van een 62 % toptarief. Een vijfde mogelijkheid waarover de EU delibereert is een transactietaks (Tobintaks) Of uiteraard een combinatie van twee of meer van deze vijf maatregelen.

In elk geval zal een (groot) deel van de uitvoeringskosten van de huidige sociale zekerheid kunnen verdwijnen. Uitvoering van de huidige sociale zekerheid vergt zeker 5 miljard € structureel. We schatten in dat 3 miljard daarvan kan verdwijnen. Dat betekent dat de extra kosten voor stap 3 niet 12, maar slecht 9 miljard € bedragen.

Het bijna-volledig basisinkomen heeft nog meer effect op de arbeidsmarkt dan het gedeeltelijke basisinkomen.

Opnieuw zal een deel van de beroepsbevolking zich geheel of gedeeltelijk terug trekken. Zij maken de keuze voor minder inkomen, maar meer vrije tijd. Daar staat tegenover dat er meer mensen zullen gaan werken (de armoedeval is nu compleet verdwenen: 'werken loont'). Het aantal ZZPers zal een hoge vlucht nemen.

Deze derde stap kan vier jaar na de tweede stap ingevoerd worden in een nieuwe kabinetsperiode.

Stap 4: invoering van een BI van ca. 900 € per maand.

Deze voorlaatste stap vergt nog eens. 6 miljard € aan extra heffingen.

Deze bijna laatste stap is de invoering van een volledig basisinkomen van ca. 900 €. Dit vergt 7,7 miljard € extra aan heffingen. De huurtoeslag voor alleenstaanden zonder betaald werk verdwijnt. De laatste 2 miljard € van de uitvoeringskosten van de sociale zekerheid kunnen ook verdwijnen. In totaal is ca. 6 miljard € extra nodig om deze laatste stap te financieren.

Stap 5: integratie van BI en AOW = volledig basisinkomen.

De laatste stap is dat binnen de AOW het verschil in uitkeringshoogte tussen alleenstaanden en samenwonenden ongedaan gemaakt wordt. Indien de nieuwe uitkering ca 900 € per maand blijft zijn gaan de samenwonende AOW'ers er op vooruit en de alleenstaanden iets achteruit. De overheid moet dan per saldo naar schatting 1,3 miljard € meer betalen (vergeleken met stap 4).

Samenvatting:

Invoering van een volledig BI van 900 € maandelijks vergt ca. 30 miljard aan extra heffingen (dan wel extra bezuinigingen). Stap 1 is bijna kostenneutraal. Stap 2 kost 10 miljard en stap 3 kost 12 miljard. De vierde stap vergt 7,7 miljard en de vijfde 1,3 miljard €. In totaal 30 miljard. De uitvoering van de huidige sociale zekerheid kan worden afgeschaft. Dat scheelt 5 miljard. De schatkist zal minder huurtoeslag hoeven uit te keren. Dat scheelt nog ruim een miljard. In totaal is dus 24 miljard extra belastingheffing of extra bezuiniging nodig. Extra heffing kan gefinancierd worden door alle producten en diensten met 25 % te belasten (gebeurt al in Denemarken en Zweden): opbrengst ca. 26 miljard € (18 +8) of door een ruime verdubbeling van de ecotax of (deels) door invoering van een 62 % toptarief in de inkomstenbelasting en een nieuwe belasting op financiële transacties (Tobintaks à la wat Frankrijk voorstelt) of door 10 % te bezuinigen op de overige uitgaven van de Rijksoverheid. Kortom financieel is de invoering van een volledig basisinkomen verantwoord. Of het wenselijk is een politieke vraag, die de Vereniging Basisinkomen al 20 jaar volmondig met ja beantwoordt.

Noot

2,37 miljoen laagverdieners tussen 18 en 65 jaar. Er zijn ca .3,2 miljoen laagverdieners in Nederland. Het BI gaat in wanneer je 18 jaar oud bent. Zij die jonger zijn dan 18 jaar en verdienen vallen er buiten. Ca. 0,3 miljoen; om gerechtigd te zijn voor het BI moet je ten minste 18 jaar legaal in Nederland verblijven. Dit om een aanzuigende werking op personen uit het buitenland te voorkomen. Naar schatting gaat dit om 0,4 miljoen mensen. Ook gedetineerden hebben geen geld nodig om rond te komen. Ca. 0,2 miljoen. In totaal 3,2 miljoen min 0,9 miljoen is 2,3 miljoen laagverdieners die BI gerechtigd zijn.

Noot ecotax. De huidige ecotax bedraagt in 2013: 10,1 miljard €: 4,7 miljard voor milieuheffingen, 3,6 miljard voor de Motorrijtuigenbelasting en 1,8 miljard voor de BPM heffing op voertuigen.